

ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΤΕΣ

Φρόσω Εύθυμιάδη

Στὴν Α΄ Πανελληνίῳ Ἐκθεσῇ Ἑλλήνων Καλλιτεχνῶν εἶδε γιὰ πρώτη φορὰ τὸ πολὺ κοινὸ μερικὰ ἔργα τῆς δίδας Φρόσως Εὐθυμιάδῃ, πού ἦταν ὡς τότε γνωστὴ σ' ἓνα στενὸ κύκλον καλλιτεχνῶν καὶ φιλοτέχνων. Ἦταν λίγα κεραμοεργήματα, πέντε ἕξ μικρὰ ζῶα, ἓνα σχέδιον γιὰ συντριβάνι, ἓνα-δυὸ βάζα, ὅλα ἀπὸ πηλὸ ψημένο. Μερικὰ εἶχαν πλουτισθεῖ μ' ἓνα διακοσμητικὸ ἐπίχρισμα μὲ λεπτοὺς χρωματικούς τόνους. Ὅλα τὰ ἔργα τῆς ἄρσαν καὶ προκάλεσαν καὶ τοῦ κοινοῦ τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὴν προσοχὴ τῆς κριτικῆς. Ὑπακούοντας σὲ μιὰ βαθύτερη ἀνάγκη νὰ μελετήσω πλατύτερα τὴν καλλιτεχνικὴ ἐκδήλωσι τῆς νεαρῆς καλλιτέχνιδας ἐδέχθηκα πρόθυμα τὴν εὐγενικὴ τῆς πρόσκληση νὰ ἐπισκεφθῶ τὸ ἀτελιέ τῆς καὶ ὁμολογῶ πὼς δὲν ἔμεινα ἀπλῶς ἱκανοποιημένος ἀπὸ τὴν πραγματοποίησιν τῆς ἐπιθυμίας μου αὐτῆς, ἀλλὰ ἔφυγα μὲ τὴν ἐντύπωσιν πὼς τὸ πλούσιον αὐτὸ ταλέντο κρύβει μέσα του ὅλα τὰ στοιχεῖα τῆς κατακτήσεως τῆς μεγάλης τέχνης. Νομίζω πὼς ἡ «Ἑλληνικὴ Ἐπιθεώρησις», σὰν φιλολογικὸ καὶ καλλιτεχνικὸ περιοδικὸ μὲ ἀνώτερη πνοὴ ἀλλὰ πρὸ πάντων σὰν ὄργανο παρακολουθήσεως τῆς γυναικείας δραστηριότητος στὴν περιοχὴ τῆς Τέχνης, ἀξίζει ν' ἀπασχολήσῃ λίγο χῶρον του γιὰ τὴν ἀξιόλογον αὐτὴν ἐργασίαν, πού εἶναι μεστὴ ἀπὸ πλαστικὰς ἀρετὰς, ἀπὸ ὑποσχέσεις κι' ἀπὸ προεκτάσεις.

Κινημένη ἀπὸ ἔνθεον ζῆλον στὴν ὥραία καὶ τόση δύσκολη τέχνη τῆς κεραμοεργικῆς καὶ τῆς πηλογλυπτικῆς, τέχνη πού οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες εἶχαν ἀνυψώσει στὸ ἐπίπεδον τῆς γλυπτικῆς, κατῳρθώσθη, ὑπερνικώντας ἅπειρα ἐμπόδια, νὰ ταξιδέψῃ στὸ ἐξωτερικὸ καὶ νὰ τὴν σπουδάσῃ μὲ μακροχρόνια παραμονὴ στὴν περίφημη εἰδικὴ σχολὴ τῆς Βιέννης. Ἐκεῖ δὲν ἐφρόντισε μόνον νὰ καλλιεργήσῃ τὴν αἰσθητικὴν ἀλλὰ καὶ νὰ εἰσδύσῃ στὰ μυστήρια τῆς τεχνικῆς καὶ ἐπιτημονικῆς τῆς τελειοποιήσεως. Τονίζω ξεχωριστὰ τὸ τελευταῖον αὐτὸ σημεῖον πού εἶναι σημαντικώτατον. Γιατὶ χωρὶς τὴν τεχνικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν κατάρτισιν κάθε κεραμοεργήματα πάει χαμένο. Ἡ ζωὴ του εἶναι ἐφήμερη καὶ σίγουρη ἢ φθορὰ του. Οὔτε εἶναι τόσο εὐκόλον στὸν καθένα νὰ μάθῃ τὰ τεχνικὰ μυστικὰ τῆς ἀγχειοπλαστικῆς κι' οὔτε τὰ διδάσκουν ἔτσι ἀπλᾶ σ' ὅλους, σὲ καμμιά σχολή. Ἀφίνουν τοὺς σπουδαστὰς νὰ τὰ κατακτήσῃ μὲ τὴν ἐπίμονον θέλησιν, τὴν παρατήρησιν, τὴν προσωπικὴν πείραν.

Ἐπιπλέον μὲ ὅλες τὶς τεχνικὰς γνώσεις, μὲ

τὴν πλούσιαν αἰσθητικὴν μόρφωσιν καὶ μὲ τὸ δυνατό τῆς ταλέντου ἢ δις Εὐθυμιάδῃ ἤρθε στὴν Ἑλλάδα γεμάτη ὄνειρα γιὰ μιὰ ξεχωριστὴ καλλιτεχνικὴ καριέρα. Δυστυχῶς ἀντίθεοι περιστάσεις δὲν τῆς ἐπιτρέπουν νὰ ἐγκαταστήσῃ τὸν εἰδικὸ κλίβανον πού εἶναι ἀπαραίτητος γιὰ τὴν στερεοποίησιν τῶν καλλιτεχνημάτων. Κι' ἀγωνίζεται, τρέχει, ὑποχρεώνεται δεξιὰ κι' ἀριστερὰ γιὰ νὰ ψῆσῃ μερικὰ κομμάτια, χάνει πότε πότε κανένα πού σπάζει στὴ μεταφορὰ σπάζοντας μαζί καὶ μιὰ χορδὴ ἀπὸ τὴν αἰολικὴν ἄρπαν τῆς ψυχῆς τῆς. Καὶ ρωτᾷ — ρωτᾷμε καὶ μεῖς — μὲ ἀγωνία: δὲν θὰ βρεθῆ ἵσως ἓνας πλούσιος φιλότεχνος, ἔστω κι' ἓνας ἐπιχειρηματίας, ἀλλὰ ἐπιχειρηματίας καλοπροαίρετος, λογικός, κάπως ὀλιγαρκής, πού νὰ θελήσῃ κερδίζοντας ἱκανοποιητικὰ νὰ τὴν ἐνισχύσῃ, νὰ τῆς δώσῃ τὰ μέσα νὰ δουλέψῃ, προσφέροντας ἔτσι καὶ πολύτιμη ὑπηρεσίαν ὅχι μόνον στὴν ἴδια ἀλλὰ καὶ στὸν τόπον αὐτὸ πού εἶναι ἀπὸ τοὺς πρὸ καθυστερημένους τοῦ κόσμου στὸ εἶδος τοῦτο, πού τόσο τὸν ἐδόξασε στὴν ἀρχαιότητα;

Τὰ κεραμοεργήματα τῆς δίδας Εὐθυμιάδῃ τὰ διακρίνει μιὰ πρωτοτυπία ἐντελῶς αὐθόρμητη, ἀπαλλαγμένη ἀπὸ κάθε ἐκζήτησιν καὶ μιὰ πλαστικὴ χάρις ἀπὸ τὶς σπανιώτερες. Τὰ ζῶα τῆς ἔχουν κίνησιν, ὁμορφίαν, παλμόν, ἓναν παλμόν τόσο δυνατὸ πού τοὺς ἀφαιρεῖ κάθε τι στατικὸν καὶ τὰ κάνει νὰ ζωντανεύουν μπροστὰ μας. Οἱ ἀνθρώπινες φιγοῦρες εἶναι τὸ ἴδιον ζωντανές, σφριγηλές κι' ὁμῶς ἀπαλλαγμένες ἀπὸ κάθε κουραστικὴν λεπτομέρεια, ἀπὸ κάθε κοινοτοπία φωτογραφικὴ. Τὰ διακοσμητικὰ τῆς στοιχεῖα πλούσια καὶ καλλιτεχνικά, εἶναι ἀληθινὰ εὐρήματα. Τὰ πιάτα, τὰ βάζα τῆς, τὰ φλυτζάνια, τὸ πλῆθος τῶν σκευῶν τοῦ σπιτιοῦ εἶναι καμωμένα σὲ φόρμες πρωτότυπες καὶ συνδυάζουν τὴν καλλιτεχνικὴν ἐμφάνισιν μὲ τὴν εὐκολίαν, τὸ βολικὸν στὴν χρῆσιν. Σὲ μερικὰ γλυπτικὰ τῆς ἔργα παρουσιάζει τὶς ἀρετὰς ἑνὸς ἀξιόλογου φυσιογνωμιστῆ.

Ἐλπίζω πὼς ἡ δις Εὐθυμιάδῃ θὰ κατωρθώσῃ νὰ παρουσιάσῃ συγκεντρωμένον τὸ ἔργον τῆς τὸ φθινόπωρον σὲ μιὰν ἀτομικὴν ἐκθεσιν. Τότε οἱ ἀναγνώστες θὰ δικαιώσουν τὸν ἐνθουσιασμόν μου γιὰ τὴν σεμνὴν καὶ ἐμπνευσμένην αὐτὴν καλλιτέχνιδα καὶ ἴσως νὰ πραγματοποιηθῆ καὶ τὸ ὄνειρόν της νὰ ἐγκατασταθῆ σ' ἓνα εἰδικὸν ἐργαστήριον καὶ ν' ἀφίσῃ ἐλεύθερον τὸ ταλέντον τῆς νὰ ξεχυθῆ σὰν ἓνας πίδακας δροσερὸς καὶ ὀλόφωτος.